

**Scenariusz lekcji,
przeprowadzonej w klasie I liceum (lub trzeciej gimnazjum)
z matematyki**

1. TEMAT: Jaka jest średnia prędkość pokonania trasy autobusem między budynkiem szkoły a przystankiem X.

W miejsce X należy wstawić końcowy cel trasy (patrz pkt. 13 – „Przygotowanie do lekcji”). Uczniowie mogą znać pojęcie prędkości jako wielkości wektorowej, dlatego należy wyjaśnić, że podczas lekcji prędkość będzie wielkością skalarną a nie wektorową.

2. **Autor:** Zdzisława Hojnacka
3. **Klasa:** pierwsza liceum lub trzecia gimnazjum (ok. 30 uczniów)
4. **Program (treści):** prędkość średnia, prędkość chwilowa, średnie zużycie paliwa, analiza czasów przejazdu na rozkładzie jazdy.
5. **Czas trwania:** 2 lekcje **w klasie** (sali lekcyjnej). Dodatkowy czas (zadanie domowe) to samodzielna wycieczka w teren oraz jedna lekcja na prezentację i podsumowanie wyników otrzymanych podczas wycieczki.
6. **Czas realizacji:** 90 min – 135 min (w klasie) plus czas trwania wycieczki (czas poza szkołą).
7. **Metody przeprowadzenia lekcji:** klasyczna metoda problemowa, dyskusja, prezentacja publiczna, metoda aktywnego opisu, doświadczenia w terenie.
8. **Formy pracy:** zajęcia klasowo-lekcyjne, praca grupowa jednolita (ew. zróżnicowana), wycieczka w teren.
9. **Cele:**
  - Nabycie umiejętności wyszukiwania, gromadzenia, analizowania i celowego wykorzystywania praktycznych informacji z powszechnie dostępnych źródeł cyfrowych i tradycyjnych (rozkłady jazdy, mapy Google etc.).
  - Nabycie umiejętności sprawdzania i weryfikacji otrzymanych wyników, samodzielnego doboru metod testowania (np. samodzielne przebycie trasy autobusem i samochodem, dokonanie pomiarów).
  - Kształtowanie umiejętności dostrzegania i oceny wpływu różnych źródeł odstępstw między teorią a praktyką (np. nieuwzględnienia znaków drogowych, sygnalizacji

---

Projekt „Żyj twórczo. Zostań M@T.e-MANIAKIEM” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚĆ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

świetlnej, korków ulicznych, odmiennego zużycie paliwa przez różne marki samochodów, itp.).

- Kształtowanie umiejętności obliczania średniej, rozróżniania różnych średnich i ich współzależności.
- Kształtowanie umiejętności prezentacji publicznej.

10. **Spodziewane efekty** (umiejętności, jakie powinien zdobyć uczeń). Uczniowie:

- zaplanują, przetestują i sprawdzą praktycznie trasę utworzoną na mapach Google (oraz ew. miniwycieczkę dydaktyczną),
- podniosą umiejętność korzystania z rozkładów jazdy i wyszukiwania potrzebnych informacji (tu: do analizy trasy),
- nauczą się obliczać średnią prędkość, średnie zużycie paliwa,
- nauczą się rozróżniać średnią prędkość na całej trasie (składającej się z kilku fragmentów pokonywanych z różnymi prędkościami) od średniej arytmetycznej prędkości cząstkowych,
- podniosą umiejętności samodzielnego weryfikowania obliczeń teoretycznych za pomocą metod praktycznych.

Wymagania szczegółowe:

Uczeń:

- oblicza odległość dwóch punktów - kategoria taksonomiczna C;
- oblicza średnią - kategoria taksonomiczna C;

11. **Metody sprawdzania osiągniętych celów:**

1. Uczniowie sami sprawdzą (zweryfikują za pomocą triangulacji metod) jak różni się wynik teoretyczny od praktycznego.
2. Uczniowie wzajemnie skontrolują otrzymane pomiary i wyniki zadań (karta pracy) - w swojej grupie. Nauczyciel będzie monitorował pracę uczniów oraz poprawność i rzetelność weryfikacji wyników.
3. Uczniowie wzajemnie oceniają wypowiedzi kolegów podczas dyskusji.

Komentarz ZH: ze względu na przyjęte metody problemowe położono nacisk na samoocenę i ocenę wzajemną. Rolą nauczyciela będzie wspieranie oraz kontrola jakości tego procesu, a nie bezpośrednio wyników).

12. **Sposoby motywowania uczniów:**

1. Nauczyciel na początku lekcji (w ramach powtórki) stosuje „rozgrzewkę umysłową” polegającą na obliczaniu w pamięci średniej prędkości przy prostych danych.

2. Praktyczna weryfikacja teoretycznych wyników daje możliwość zaistnienia uczniom najsłabszym (każdy może przebyć wyznaczoną trasę wybranym środkiem transportu (np. autobusem lub samochodem) i zapisać zaobserwowane parametry trasy.
3. Nauczyciel monitoruje pracę uczniów i sugeruje rozwiązania.
4. Nie ma jedynie słusznych wyników, każdy wynik, także błędny, jest wkładem w porównania i dyskusje.
5. Nauczyciel wpisuje stopnie (ew. plusy i inne elementy oceny) w zależności od wkładu pracy, celności, poprawności wyników oraz dążenia do rzetelnej weryfikacji wyników samooceny, także wkładu w grupowe osiągnięcia w uczeniu się.

13. **Przygotowanie do lekcji** (jakie warunki powinny być spełnione aby prawidłowo przeprowadzić lekcje):

- Uczniowie dobierają się w grupy (dwu-, trzy- lub czteroosobowe).
- Ze względu na najlepsze wykorzystanie kreatywności uczniów i współpracy grupowej, lekcję najlepiej przeprowadzić w sali z dostępem do kilku komputerów, Internetu (optymalnie jeden komputer na grupę), drukarki. Uczniowie mogą również przynieść własne laptopy i podłączyć się do sieci np. przez WiFi.
- Nauczyciel powinien wcześniej tak dobrać cel trasy (pkt. X) i trasę z przystankami w punktach A, B, ..., X, tak, aby spełnione były warunki:
  - punkt docelowy X i trasa dojazdu powinna być znana jak największej grupie uczniów,
  - (łatwiejsza wersja) do celu powinno dać się dotrzeć bez przesiadek, najlepiej różnymi liniami autobusowymi lub/i innymi środkami lokomocji, aby uzyskać jak najlepsze materiały i powody do porównań i dyskusji.

14. **Środki dydaktyczne:** (wersja najbardziej kreatywna)

1. Komputery z dostępem do Internetu dla każdej grupy.
2. Drukarka.
3. Stoper lub timer.
4. Kalkulatory (mogą być w telefonach komórkowych).
5. Autobus, samochód, inne środki lokomocji.

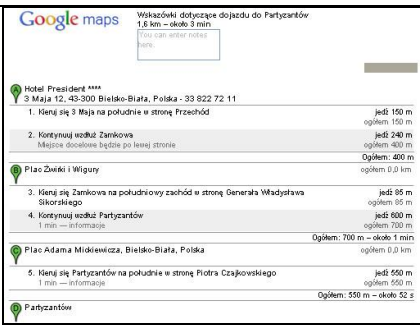

15. **Słowniczek pojęć:** prędkość, prędkość chwilowa, prędkość średnia.

16. Przebieg lekcji:

Lp.	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów	czas	Umiejętności kształcone w czasie lekcji
-----	-----------------------	-------------------	------	---

Projekt „Żyj twórczo. Zostań M@T.e-MANIAKIEM” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

1.	Nakłania do wymyślenia jakie dane będą potrzebne do obliczenia średniej prędkości. Przypomina wzory na zależność między prędkością, drogą i czasem w ruchu jednostajnie prostoliniowym, jednostki. Zadaje kilka prostych przykładów do rozwiązania w pamięci, za każdym razem zmienia jednostki.	Przypominają wielkości potrzebne do obliczania prędkości i używane jednostki. Przypominają wzór i zapisują go na tablicy i w zeszytach. Rozwiązują w pamięci proste zadania.	10 min	Znajomość i utrwalenie wzoru $prędkość = \frac{droga}{czas}$ i stosowanych jednostek w kontekście postawionego problemu.																						
2	Przedstawia problem zasygnalizowany w temacie. Informuje o punkcie docelowym, celowo nie podaje czasu rozpoczęcia wycieczki. Przypomina o sprawdzeniu danych dotyczących dojścia ze szkoły do najbliższego przystanku. Informuje, że będzie potrzebny lokalny rozkład jazdy MZK. Zleca wykonanie zadania I z karty pracy.	W mapach Google wyszukują najbliższy przystanek autobusowy, wyznaczają parametry trasy pieszej między szkołą a przystankiem. W Internecie wyszukują rozkłady jazdy autobusów, wybierają linie autobusowe, drukują lub przepisują przystanki.	15 min	Optymalizacja drogi, wyszukiwanie, odczytywanie i analiza informacji. <table border="1"><tr><th colspan="2">Trasa podstawowa linii 08</th></tr><tr><td>1</td><td>Warszawska/Dworzec</td></tr><tr><td>2</td><td>Hotel Prezydent</td></tr><tr><td>3</td><td>Plac Żwirki i Wigury</td></tr><tr><td>4</td><td>Plac Mickiewicza</td></tr><tr><td>5</td><td>Partyzantów/Agona</td></tr><tr><td>6</td><td>Partyzantów/Folwark</td></tr><tr><td>7</td><td>Armii Krajowej/Szpital</td></tr><tr><td>8</td><td>Armii Krajowej/Zieleni Miejska</td></tr><tr><td>9</td><td>Armii Krajowej/Młodzieżowa</td></tr><tr><td>10</td><td>Armii Krajowej/ZIAD</td></tr></table>	Trasa podstawowa linii 08		1	Warszawska/Dworzec	2	Hotel Prezydent	3	Plac Żwirki i Wigury	4	Plac Mickiewicza	5	Partyzantów/Agona	6	Partyzantów/Folwark	7	Armii Krajowej/Szpital	8	Armii Krajowej/Zieleni Miejska	9	Armii Krajowej/Młodzieżowa	10	Armii Krajowej/ZIAD
Trasa podstawowa linii 08																										
1	Warszawska/Dworzec																									
2	Hotel Prezydent																									
3	Plac Żwirki i Wigury																									
4	Plac Mickiewicza																									
5	Partyzantów/Agona																									
6	Partyzantów/Folwark																									
7	Armii Krajowej/Szpital																									
8	Armii Krajowej/Zieleni Miejska																									
9	Armii Krajowej/Młodzieżowa																									
10	Armii Krajowej/ZIAD																									
3.	Zleca wykonanie zadania II w karcie pracy. Informuje że, przy tworzeniu trasy mają wybrać opcję z „trasą samochodową” i przypomina o zapisaniu średniego zużycie paliwa. (Nieliczne miasta w Polsce objęte są usługą „ transport publiczny ” w mapach Google). Wyjaśnia, że trasa samochodowa będzie symulacją trasy autobusowej. Czasy przejazdu między kolejnymi przystankami (do ewentualnego porównania z rozkładem jazdy) widoczne są w mapach Google po kliknięciu opcji „drukuj”.	W mapach Google tworzą trasę poprzez dodawanie kolejnych „celów podróży”. Dzięki możliwości zbliżania miejsca i stosowania mapy satelitarnej mogą dokonywać ręcznej korekty usytuowania przystanków. Wyszukują czasy przejazdu między kolejnymi przystankami, wypisują je w karcie pracy. Odpisują średnie zużycie paliwa.	25min	Wyszukiwanie, gromadzenie, odczytywanie i analiza informacji. Czytanie mapy i orientacja w terenie.																						

				
3.	<p>Zleca wykonanie zadania III w karcie pracy. Obliczenie średniej prędkości na każdym odcinku trasy oddzielnie i analizę tych prędkości. Sprawdza, czy wszystkie grupy ujednoliciły jednostki.</p>	<p>Odczytują drogi i czasy każdego fragmentu trasy, obierają te same jednostki, obliczają średnie prędkości na każdym odcinku trasy (łącznie z częścią pieszą do przystanku), porządkują prędkości, analizują wyniki.</p>	10 min	<p>Algorytm obliczania średniej prędkości na każdym odcinku trasy, zamiana jednostek w celu porównania prędkości średniej na każdym odcinku trasy, porządkowanie liczb i wyciągnięcie wniosków z otrzymanych wyników.</p>
4.	<p>Zleca wykonanie zadań IV i V w karcie pracy:</p> <ol style="list-style-type: none"> Obliczenie średniej szybkości odbycia całej trasy. Obliczenie średniej arytmetycznej z szybkości na kolejnych etapach trasy. <p>Nakłania do dyskusji i zbadania w jakich warunkach te wyniki są równe a kiedy się różnią.</p>	<p>Obliczają całkowitą drogę i całkowity czas, piszą wzory, obliczają średnią szybkość. Obliczają średnią arytmetyczną z wszystkich szybkości, porównują i analizują otrzymane wyniki.</p>	10min	<p>Umiejętność obliczania średniej szybkości na całej trasie i pokazanie, że liczba ta nie zawsze równa się średniej arytmetycznej z szybkości na poszczególnych fragmentach trasy. Umiejętność stawiania hipotez, sprawdzanie ich, formułowania wzorów.</p>
6.	<p>Omawia zadanie domowe (karta pracy), w którym uczniowie samodzielnie zaprojektują metodę sprawdzenia wyników teoretycznych otrzymanych w klasie i omówią efekty działań</p>	<p>Uczniowie podają swoje propozycje zastosowanych metod pomiaru i narzędzi.</p>	5 min	<p>Kreatywność w wymyślaniu metod pomiaru.</p>

	na następnej lekcji.			
5.	Zachęca uczniów do zrekapitulowania kolejnych etapów lekcji, czynności wykonywane przez nich.	Formułują pojęcia, wnioski z dyskusji.	5 min	Umiejętność dokonywania podsumowań, syntezy, systematyzowania wiadomości, ewaluacji osiągniętych wyników.

Załącznik I
Karta pracy ucznia:

Zadanie I		
<p>Znajdź w Internecie rozkład jazdy MZK i wybierz linię autobusową, którą można dostać się ze szkoły do punktu X.</p> <p>Pierwszy przystanek powinien znajdować się jak najbliżej szkoły. Wypisz wszystkie przystanki, niezbędne do pokonania tej trasy.</p>	Przystanki linii autobusowej nr	<p>Czas dojścia do przystanku:</p> <p>$t_p = \dots\dots\dots$ min</p> <p>Długość drogi pieszej do przystanku</p> <p>$s_p = \dots\dots\dots$ m</p>
	A. Przystanek najbliżej budynku szkoły	E. ....
	B.	F. ....
	C.	G. ....
	D.	
Zadanie II	Czasy przebycia trasy między przystankami	
<p>Wypisz z rozkładu jazdy czasy przebycia drogi między przystankami.</p> <p>W mapach Google wprowadź kolejne przystanki jako oddzielne „cele podróży”.</p> <p>Utwórz trasę dla „samochodu” i wydrukuj ją (ew. przerysuj).</p>	A – B: $t_{AB} = \dots\dots\dots$ min.	F – G: $t_{FG} = \dots\dots\dots$ min.
	B – C: $t_{BC} = \dots\dots\dots$ min.	
	C – D: $t_{CD} = \dots\dots\dots$ min.	

Projekt „Żyj twórczo. Zostań M@T.e-MANIAKIEM” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚĆ

**WYŻSZA SZKOŁA
EUROPEJSKA**
IM. KS. JÓZEFA TISCHNERA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

	E – F: $t_{EF} = \dots\dots\dots$ min.	
	Koszt paliwa wyznaczony przez mapy Google: $\dots\dots\dots$ zł	
Zadanie III		
Oblicz średnią szybkość na każdym odcinku trasy. Przeanalizuj wyniki. Uporządkuj je rosnąco.	$v_p = \dots\dots\dots$	$v_{EF} = \dots\dots\dots$
	$v_{AB} = \dots\dots\dots$	$v_{FG} = \dots\dots\dots$
	$v_{BC} = \dots\dots\dots$	
	$v_{CD} = \dots\dots\dots$	
Zadanie IV		
Napisz wzór pozwalający obliczyć średnią szybkość na całej trasie od szkoły do wyjścia z autobusu na końcowym przystanku, podstaw dane i wykonaj obliczenia.		
Zadanie V		
Oblicz średnią arytmetyczną wszystkich szybkości na kolejnych etapach trasy (czyli średnią arytmetyczną z wyników w zadaniu III). Porównaj ten wynik ze średnią szybkością na całej trasie. Dokonaj analizy. W jakich warunkach te dwa wyniki będą jednakowe?		
Zadanie domowe		

Zaprojektuj jakich narzędzi i metod użyjesz do praktycznego sprawdzenia wszystkich wyników otrzymanych na lekcji.

Przygotuj się do prezentacji.

Projekt „Żyj twórczo. Zostań M@T.e-MANIAKIEM” jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚĆ

**WYŻSZA SZKOŁA
EUROPEJSKA**
IM. KS. JÓZEFA TISCHNERA

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

